

Landskap: Blekinge *Upptecknat av:* August Holmberg
Härad: Bräkne *Adress:* Svängsta
Socken: Asarum *Berättat av:*
Uppteckningsår: avskr. 1942. *Född år* 1860 *i* Björnamåla, Asarum

Seder och bruk omkr. 1870.	s. 1.
Orininella personer.	s. 2
Skrock; råka ut för "Necken."	s. 16.
Knalle som försvann, - spökeri.	s. 21.
Förtrolla mäskan vid brännvinsbränning.	s. 30.

ACC. N:o M. 8481 :/.

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Seder och bruk
omkr. 1870.

Vid den tidpunkt jag här skildrar fanns bland folket gängse en mängd skrock som berättades vid brasan under de långa vinterkvällarna då var och en efter sin förmåga och händighet fick vara behjälplig med varjehanda arbeten.

Fotogén började då att komma i bruk såsom belysningsmedel, till lampa användes vanligen en liten glasflaska som kunde rymma $\frac{1}{2}$ kvarter, ett litet järnrör som våra lantbosmeder förfärdigade stacks igenom en kork som därpå tillslöt hal-sen på flaskan. Röret innuti var sällan $1/4$ tum härigenom drogs några bomullstrådar till veke och lampan var färdig.

Lysförmågan var närmast att jämföra med de små lysmaskar vi se i gräset om sommarkvällarna. För kvinnofolk som sysselsatta sig med strumpstickning kunde det gå an ty de voro i allmänhet så vanda därvid, att det gick som man säger av sig självt. En-

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 *i* Björnamåla, Asarum

-dast då de tappade en maska behövde de nära sig intill lyset.

Men för männen, som täljde till skedar, skoffor, träskor och yxskafte, behövdes bättre lyse och då fick vi använda fetved som eldades på de då ännu brukliga småspisarna. Vid sådana tillfällen berättades det historier om vad den eller den erfarit och upplevat ty av sagböcker fanns på skogsbygden sällan andra än om Tummeliten, Fågel Blå samt på något ställe Genoveva och Lassemaj. Bland historierna förekom både rent skrock och händelser om bedrifter och mandater som hänt under jakter och fiske, Marknader och auktionstillfällen.

En gång gick Ola-gammal från B-måla till Hokadals kvarn för att få en säck råg malen. Mot kvällen då han gick hem började det regna. För att skydda sin mjölsäck tog han av sig sin fårskinnströja och hölje översäcken men vände yllesäcken utåt. Kommen i närheten av Stora Torkelsjön, som då var omgiven av en hög reslig skog, slog en örн ned på honom, spände klorna i pälssen och slog så våldsamt till med vingarna att Ola trillade kull men upp igen såg strax hur saken var fatt, ryckte till

ACC. N:R M. 8481:3.

Landskap: Blekinge *Upptecknat av:* August Holmberg
Härad: Bräkne *Adress:* Svängsta.
Socken: Asarum *Berättat av:*
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sig en stor gren och bankade därmed så kraftigt på örnen att det blev hans bane. När nu Ola skulle taga sin mjölsäck på ryggen igen, varsnade han att örnen med den ena klon rivit hål på den, så att mjölet rann ut. Nu måste han lämna säcken kvar och gå till Lägga-Masses , cirka en $\frac{1}{2}$ fjärdingsväg därifrån, för att få låna nål och tråd för att sy ihop hålet innan han kunde fortsätta mot hemmet det han hade över en fjärdingsväg och dit han ej ankom förrän långt ut på kvällen. På tillfrågan varför han varit så länge, svarade han: " Jag har råkat ut för fan i kväll, men jag tydde slå ihjäl honom och här har jag honom på påsen".

ACC. NR M. 8481 : 4

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Åsarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Åsarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En annan gubbe kallad " Rumpe - Pellen " , var också en lustig figur. Liten och klen till kroppen dugde han inte till att uträtta något arbete, med undantag av små matskedar av trä, utan både som ung och gammal försörjde han sig med tigge-ri. Han var dock gift och far till flera barn. En av barnen en pojke var ovanligt liten till växten, honom kallade han alltid för " den lille Torren " , en benämning som han sedan alltid fick behålla. Vid ett tillfälle var Torren bliven sjuk.

Detta omtalade Pelle på följande sätt: " Måtro det är inte mycket med den lille Torren nū, han tyar inte äta varken kokta jordpäror eller stekta abborrar."

En vån då saven var i träet som man säger, gjorde Torren sig ett slags flöjt av långa sälgepipor, det vill säga , bar-ken av släta kvistfria sälggrenar togs av försiktigt runt om så att de ej sprack sönder, därefter sammansattes dessa den ena utanpå den andra tilldess man fick en lur eller flöjt på 2 till 3 fots längd och eftersom den ena sattes utanpå den andra kun-de de hålla 2 a $2\frac{1}{2}$ tums diameter i den yttre stora samt

ACC. N:o M. 8481:5

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år: 1860 *i* Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

förseddes med åtskilliga hål på sidan. Med en sådan kunde man blåsa drillar och lekar så att det hördes en hel fjärdingsväg. Men de fick ligga i vatten då de ej begagnades annars sprack de sönder för solen. Detta instrument kallade Rumpe-Pelle för "barkafiol" samt berättade Torrens framgång på musikens område sålunda: "Måtro nu har den lille Torren lärt sig till att spela barkafiol skäligen bra. Han har allaredan tjänt sig många halvan -styvar ($1\frac{1}{2}$ öre) på lekar med att spela barkafiol.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:6.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En torpare " Höne-Pelle" var ett gammalt lustigt original, ytterligt fattig men glad och munter samt hade alltid för vana att säga sina meningar fyndigt men alltid bakvänt. På sitt torp, som han odlat upp i en stenig oländig backe, hade han en vår satt flera stycken fruktträd samt anlagt ett par små blomsterrabatter, detta senare betraktades som lyx för en fattig person och då någon en gång gjorde en antydan däröm till honom, svarade han : " O då ä ju grant och se för folk som gå i jämte vägen och köra."

En gång hade han köpt rovfrö i en handelsbod i Karlshamn för att så ut bland potatisen på ett svedjeland. Av misstag hade han fått vallmofrö så att då det kom fram på sommaren prunkade fältet i den härligaste röda blomsterskrud. En söndag då gubben gått till skogs för att se om sitt svedjeland och upptäckt hur det förhöll sig omtalade han det för en annan med följande ord: " Måtro, måtro Necken hat hjulpit mig o så rovor i år för när jag kom till brånen så var där så rött som själva djävulen."

En gång skaffade Pelle sig en hästkrake för att använda

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 8481:7

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år: 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till körlor under vintern ty Meijer i Karlshamn hade inköpt betydligt med skog som avvaerkades och kördes till Öllesjön för att sedan flottas till sågverket. Efter ett par veckor dog hästkraket en natt. En av den tidens hudavdragare kallad " "Rackare - Fredrik" uppehöll sig för tillfället i Tranerås, till honom sände Pelle bud att han skulle komma och taga huden av kadrbetet. Budet hade under vägen omtalat detta för drängarna i M-måla, som enades om att spela Pelle ett spratt. Om natten gingo dessa till Pelles hem, drogo ut hästen samt ställde honom på ända mot dörren till stugan som öppnades inåt. Några störar satta i marken med övre ändan under hästens framben och huvud höllo honom upprätt. Om morgonen då Pelle i bara skjortan kom ut för att öppna kunde han inte begripa varför dörren satt så hårt. Just som låsen släppte ramlade hästen in, Pelle tumlade i förskräckelsen omkull på golvet och fick hästen över sig. Han gallskrek så att fönsterrutorna skakade. Kärringen och ungarne trodde det var tjuvar som bröt sig in och vågade på en lång stund inte röra sig. Men då Pelle fort-

ACC. NR M. 8481:8.

Landskap: Blekinge
Härad: Bråkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-farande skrek lika besatt måste ju kärringen upp, men det dröjde länge innan hon i askan i spisen lyckats blåsa eld och kom ut med ett påtänt furuvedsbloss. Då hon skulle öppna kom hon inte ut ty dörren mellan stugan och förstun öppnades utåt, och Pelle skrek lika bra. Kärringen hade då ingen annan utväg än att gå om köket, därifrån ut i det fria samt sprang bärfta i snön runtom huset till ingången. När hon fick se en djurliknande figur omfamna och hålla hennes kära Pelle på golvet, blev hon så rädd att hon släppte blosset och sjönk i en liten hög i snön. Nu hade emellertid Pelle skrikit så länge att en närboende granne hört det och kom i fullt språng och i lagom tid att bärga livhanken på dem båda. Men både Pelle och kärringen varo blivna så förskräckta att de ingenting uträttade på flera där. När sedan talet kom på denna händelse sa alltid Pelle: " Det var djävulen till häst, som kunde veta att jag skickat bud på " rackaren ". Rackare kallades alltid på den tiden hudavdragarna eller som man nu säger veterinären.

ACC. N:o M. 8481:9

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Under tiden som löjtnant K -n ägde J - måla gård i Åryd socken spökte det alldelens befäntigt därstädes. Om nätterna då drängarna skulle gå i stallen eller hade något annat ärende ut syntes alla slags ovanliga djur vandra över gården i mänskenet, stundom var det fåglar som hoppade i snön. Lyste inte mannen så hördes besynnerliga ljud, antingen skrattande läten eller långa utdragna tjut. Ett år kom en Wärmlandsdräng Siljas dit, han var stor, stark och djärv samt skrattade alltid åt de andras övertro. En kväll på sensommaren en mörk ruslig afton då det var Siljas tur att rida hästarna på bete långt bort från gården till Gullhejan där vägen gick ett långt stycke fram i en mörk dalgång hade drängarna kommit överens om att prova om Siljas verkligen var så modig som han skröt av. En av dem smög sig till hålvägen, tog ett vit lakan om sig och en påtänd fnöskebit i munnen samt låg mitt på vägen och kröp på alla fyra samt fnös och grymtade då Siljas kom gående tillbaka. Bergväggarna voro här så nära varandra att det var för Siljas omöjligt att komma förbi utan att trampa på den andre. Siljas stannade ett ögonblick böjde sig därpå och lyckades på marken

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:10.

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

få fatt på en ganska stor sten som han tog i ena handen och med utropet: " om du är av Gud eller satan så vik hädan." slog han med hela sin kraft till spöket där han såg fnösket glimma, tog sedan ett hopp jämfota över spöket samt ilade hem. Hemkommen frågade drängarna honom om han hört av några spöken.

" Vete fän vad det var här uppe i skogen, sa Siljas, men vad det var så tror jag stryk bet på det ." Drängarna anade nu oråd, gingo till skogs och funno sin kamrat död som en sten med hela skallen krossad. Och Siljas slapp ifrån saken med att betala halv mansbot (450 daler, silvermynt). Men han blev sedan dyster och gick som en skugga hela sin tid.

ACC. N:o M. 8481://.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år: 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Under slättertiden brukade alltid att samlas mycket arbetsfolk å Norra Hoka från alla håll, gården var mycket stor och slätterängarna många. Bland andra kom en gång en person kallad " Skåramåla - Hök ". Denna var en av de starkaste personer jag sett han var en god arbetare men lugn och godmodig samt ganska tålighet oaktat han var utsatt för mycken drift av de andra slätterkarlarna. Men engång tröt tålmodet och då visade han ett kraftprov som få kan göra efter. En dag det såg ut att bli oväder höll folket på till 10 tiden på natten med att köra in hö, allt emellanåt vankades det brännvin så att till slut voro några rätt mosiga. Nattläger beredde de sig på motsatta sidan av gluggen . Ladugården var säkert 20 alnar bred. Då de ej tycktes vilja hålla tyst satte Höken sig upp och bad dem hövligt vara tysta så att de kunde få sova tills morgonen ty dagsverket började vanligtvis klockan 4 om morgonen och det var nu midnatt. En av torparne (Marcus) en stor grov karl som lagt sig strax intill Höken reste på sig och sa: " Håll käften på dig din Smålands-djävul ". Som Höken satt i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:2.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år: 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

höet på ändan fattade han Marcus med högra handen i kragen och kastade honom tvärsom lagårn så att han trillade ut genom gluggen ner på gården. Tyst blev det på rännet med detsamma och utan att säga ett ord lade Höken sig ned och sonnade och de andra funno för gott att följa hans exempel.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:3

Landskap: Blekinge *Upptecknat av:* August Holmberg
Härad: Bräkne *Adress:* Svängsta.
Socken: Asarum *Berättat av:*
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I Askaremåla bodde en person kallad " Kittes-Jacob ", en riktig ulvspegel allt vad han företog sig var på äventyr och galna streck. Sprang mycket med bössan i skogarna fastän han varken var eller blev någon god skytt men han fick gärna vara i andra skyttars sällskap på grund av sitt muntra lynne och sina tokroliga upptåg. Han var icke gift utan bodde hemma hos Kitta sin mor. Kitta brukade syssla med lite så kallad svartkonst eller trolldom, i synnerhet var hon anlitad då någon var gastkramad eller led av någon tärande sjukdom. För gastkramning brukade hon sveda krut över personen. Detta tillgick så att den som var kramad satte sig ner på golvet hälst med ansiktet vänt mot öster, därpå tog Kitta en bit papper hällde på 3 ställen å pappersslappen 9 krutkorn på vart ställe, höll papperet över huvudet på den sjuke tog en eldbrand ur spisen och satte eld under papperet under det hon yttrade " från fan och gastar - skogssnuvor och troll bevara mig Jungfru Maria och Sankt Per ". Då elden nådde krutet och detta blossade till skulle både den sjuka och Kitta spotta. Hade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481 :14.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kitta läst så fort att hon henn spotta först, blev den sjuke frisk inom 3 dygn i annat fall fick den sjuke komma igen och undergå kuren på nytt.

För tärande sjukdom brukade Kitta "måla personen för dödsmålsmö". Detta tillgick så att Kitta tog en tresträngd tvinnad ulltråd, höll ändan därav mellan vänstra tummen och pekfingret, placerade så ändan i pannan på personen, halade ut tråden med högra nypan ner till hakan där slogs en knut. Nu placerades knuten på vänstra bröstet, tråden drogs ut med högra handen till högra höften, där slogs åter en knut första knuten flyttades nu till högra bröstet och andra knuten till vänstra höften, var mättet lika var det inte farligt med sjukdomen, men behövde Kitta slå en ny knut så skakade hon på huvudet och förklarade att det var i högsta tid de sökt henne. Så mättes igen från sista knuten med nytt mätt till knäet där ny knut slogs, från höften till knäna skulle även mätten bli lika om det var sig bra annars var det än etter värre. Nu slets tråden av vid sista knuten, Kitta tog ena ändan i munnen höll

ACC. N:o M. 8481:15

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vänstra armen krokig och drog tråden i vänstra tumöppningen tog därefter tråden upp om högra örat därifrån under näsan till vänstra örat , den del av tråden som nu blev över lades ihop i en vippa, den sjuke ställde sig på golvet i blotta linnet och höll ut detta från kroppen vid halsen, därpå tände Kitta på ulltråden och släppte ner den brinnande vippan mellan och linskyget ett stycke allt under det hon höll fast i den ändan av tråden som hon mätt på sig själv med. Brann nu vippan utan vidare upp så var det gott hopp men blossade det endast till och därpå släcktes då var det föga hopp förklarade Kitta utan då fick hon försöka andra konster som kostade litet mera om de skulle tänka på att bli bra.

ACC. N:R M. 8481:16.

Landskap: Blekinge *Upptecknat av:* August Holmberg
Härad: Bräkne *Adress:* Svängsta.
Socken: Asarum
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skrack.

Några år efter Kittas död hände sig att en torparedotter på ett ställe i skogsbygden hade råkat ut för " necken " som folk sa. Flickan hette Johanna och var då detta häende omkring 16 år gammal och hade förälskat sig i en dräng från Småland som vistats i orten för vintern men som om våren den 24 april ga v sig av till en annan ort, varthän han skulle sade han ej för någon. Frampå sommaren en kväll då Johanna skulle gå till skogs efter farbrors bråda kor träffade hon en snygg klädd yngling i hagen, som precis liknade den dräng hon förälskat sig i och som ingen visste vart han hade tagit vägen. Mötet hade efter vad som i sinom tid visade sig, varit ganska intimt. Drängen försvann enligt Johannas förvirrade uppgift rakt i sjön. Sent på kvällen kom hon hem utan korna och med tydliga tecken till vanson, vilket förvärrades dag efter dag. I flera veckor låg hon till sängs och vakt måste beständigt

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 8481:7.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vistas inne hos henne ty hennes åtrå var att komma ut och kasta sig i sjön. Varje kväll satt hon och tittade genom fönstret ut på taket av ett gammalt förfallet källarhus beläget lite från stugan. Rätt som det var kunde hon utropa, " hi nu kommer han, si han står på källaretaket, o, nu kommer han nu tar han mig varpå hon med kroppen i alla möjliga ställningar med alla tecken till fasa, stundom så **V**åldsamt att flera personer behövdes till att hålla henne. Hennes far vojade och jämrade sig för så många han träffade att gamla Kitta var död. Hade hon bara levat så hade hjälpit däkan från detta håra syndastraffet. Folk strömmade till stället i tjogvis för att åse eländet.

Även min mor och mina bröder gingo den över milslånga vägen dit en söndag för att förvissa sig om att det var sant vad folk pratade, föga fattades att mor verkligen trodde att Necken fått makt med tösen. Far endast skrattade åt sådan vantro, han hade tillbringat för många nätter i skogarna så att han hade för längesen slitit upp vidskepelsens klädnad.

Till slut spordes saken ut till Asarum och dåvarande kyr-

ACC. N:o M. 8481 :/8.

Landskap: Blekinge *Upptecknat av:* August Holmberg
Härad: Bräkne *Adress:* Svängsta.
Socken: Asarum
Uppteckningsår: Berättat av: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-koherden Andren reste dit en söndag och samtalade såväl med den olyckliga flickan som med hennes föräldrar och försökte på allt sätt att lugna dem. Krisen tog dock långt om länge slut och flickan blev omsider normal igen men på den vintern följande år kom Johanna med ett barn och ett allmänt tal var då i bygden runt om hurudan den ungen skulle bli som Necken var far till, till hundratals personer gingo till stället för att få se "Näckabarnet". Det dog emellertid då det var omkring årsgammalt och några år härför blev Johanna gift och moder till flera barn som växte upp och nu äro gamla och gifta var på sitt håll.

ACC. N:o M. 8481:19

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En vår jag kunde vara åtta år följe jag med far bort åt P - h skogen för att hjälpa till att lyss upp tjädrar som han sen ämnade skjuta vid bloss, det var i mars månad. Våren kom det året tidigt, snön var borta och isarna på sjöarna började bli dåliga. I dälden nedanför där jag blivit posterad var en liten göl av ett par tunnlands vidd. Jag hade hört 2 stycken tjädrar slå upp och satt mina märken till dem samt stod och lyddes efter fler, skymningen var nu inne. Bäst jag stod nåddes mitt öra av ett hemskt tjut från sjön hördes som ett dämpat skri med grov röst precis som någon ropat Ola men dröjt med tonen rätt länge på O samt sagt la ganska kvikt. Ljudet upprepades 9 a 10 gånger, jag blev rädd men vågade ej gå därifrån för att träffa far och visste förresten inte vilket håll jag skulle gå ty då han posterat ut mig gick han själv till ett annat pass. Litet efter mörkrets inbrott kom han, sen blev det att hålla lyset åt honom under det vi togo vägen till tjädrarna och sköto dem. Härunder fick jag ej säga en bokstav om så

ACC. N:o M. 8481:20.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

trollen visat sig livs levande. Men på hemvägen, vi hade en god halvmil hem, berättade jag vad jag hört samt frågade vad det kunde vara för något och fick då följande historia till livs.

Jag, så berättade han, har åtskilliga gånger om vårarne såväl ensam som i sällskap med andra skyttar hört detta ljud precis likadant som du hörde det utan att jag därför är en härs-män klokare på orsaken till det. Om våra skogar få stå kvar och du själv kommer att genomströva dem nattetid då du blir äldre och lärt dig att så snart du hör en neda ton förstå vad djur som frambringar det så skall du likvä尔 komma underfund med att det finns många ljud och toner som vi inte kan förklara med den kunskap vi har och kanske de lärde inte heller därför få vi inte tro att spöken och troll äro orsaken till det ty om sådana funnes skulle jag någon gång träffat på dem så många hundra nätter som jag ensam tillbringat i skogarne. Man har ju sitt gevär att lita till om fara skulle finnas därför behöver man inte vara rädd för att undersöka vad som kommer

ACC. NR M. 8481:2.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i ens väg och då är i de flesta fall något i naturen som är orsaken men ibland är det som jag säger omöjligt att förklara detsamma och då behöver man heller inte bry sig om sådant. Vad du i kväll hrde hör dit, vi har visst en saga som försöker förklara det och den lyder så.

På 1830 talet gick här titt och ofta knallar omkring med handelsvaror i gårdarne en sådan vid namn Ola Roland brukade besöka våra orter en gång om året, så en vår han kom här blev han tvärt borta. I Elsebråna var så vitt man vet sista stället han var synlig, därifrån ämnade han sig över mot Håkagårdarne. Dit kom han emellertid aldrig, hans handelsvaror och pengar försvunno på samma gång. Nu förmodas det att han blivit mordad och sänkt i gölen där du hörde skriet och att hans vålnad varje vår vid samma tid ropar hans namn från sjön till dess mordaren blivit straffad. Kanske han gått ner sig på isen och ej blivit mordad, frågade jeg. Alldeles otäckbart sade far, du ser hur tjock skogen står där nu nära 40 år efter hans från-fälle och på den tiden voro närgränsande skogar också i behåll

ACC. N:o M. 8481:22.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till stor del. Inte ens en fästig gick genom skogen mot sjön då jag blev så stor att jag började gå där, gölet lär inte ens vara bekant för lantmätarne, ty det finns inte utsatt på bykartan ej heller finns något namn till det, annat än vad det fått sedan knallens död. Nu kallar vi det för " Rolandshav". Hördes inte skriket före Rolands tid., frågade jag. Kan jag inte veta, jag är som du vet född 1827 och var således omkring 4-5 år då detta skulle hänt. Jag började först gå hit för tjäderjaktens skull då jag var 15 år gammal. " Annikes Ola "som kände till platsen och visade mig ~~xxxxxxxx~~ hit samt brukade skjuta tjädrar här om vårarne påstod emellertid att ljudet ej hörts förrän en vår om det var 1831 eller 1832 kommer jag ej ihåg. Ett par tre år gingo, själv hade jag lånt en bössa och far och jag voro åter en vår i samma trakt, Skogen var nu betydligt medtagen men ännu var det lönande att gå hit för tjäderskytte på bloss. Samma ljud fingo vi båda två höra även den -na gång.

Åren svunno hädan, jag var bliven 36 år gammal. En dag

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 8481:23.

Landskap: Blekinge *Upptecknat av:* August Holmberg
Härad: Bråkne *Adress:* Svängsta.
Socken: Asarum *Berättat av:*
Uppteckningsår: Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

om våren i islossningen kom jag att tänka på Rolandshav och dess underliga ljud, jag bodde nu ett par mil längre bort men beslöt mig att gå till stället och tillbringa en natt eller två på platsen samt försöka göra mig förvissad om samma ljud upprepades där ännu. ~~Bed~~ därför min mor (hon levde då och jag var ännu ej gift) laga mig matsäck för ett par dagar, tog detta, en liten plunta brännvin, en liten yxa och en filt i väskan, bössan på ryggen min trogne " Fidell " i sällskap och gav mig iväg. All storskogen var nu sinkos, endast en och annan större fur som vid föregående avverkning ej ansetts stor nog men sedan vuxit till sig påminde om forna tider. Den långa resliga bokskogen i vilken jag som liten huggit stäver under fars ledning fanns intet spår utav men istället en massa småskog så tät och ogenomtränglig att det var med möda jag hittade rätt på gölen. Belägenheten var genom skogens borthuggning så förändrad att jag ingenting kände igen, hade jag inte varit säker på precis den riktning vi brukade gå från den ett stycke norr om belägna Torkelsjön så hade jag ej hittat dit. Om än jakt å tjäder

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M.

8481:24

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

numera vid denna årstid varit lovlig, såg jag genast att här fanns inte sådan mark nu som de trivdes i. Min avsikt var inte heller denna gång att göra dem något anbud, jag ville endast höra om Rolands vålnad lät höra sig ännu. Mitt första gjöra var, att samla ihop så mycket bränsle, att jag kunde hålla eld för natten ty gå därifrån sen det blivit mörkt var i denna småskog omöjligt alldenstund månen var i och vägarne syntes mig inte stort bättre än i min barndom, men ett stycke därifrån på J.H. ägor som i min barndom var skogsbevuxet var nu röjt åkrar och flera åboar bosatta. Orten kallas nu för " Nya Världen " dessutom låg snö ännu kvar på sina ställen där solen ej kom åt att värms den. Jag åt kvällsmat tog en liten sup sträckte ut mig framför elden på en bädd av färsk granrisgrenar tände min pipa satte ny knallhatt på bössan och väntade på vad som komma skulle. En timma gick i tålig förbiden, jag låg och tänkte på hur ofantligt mycket både landskapet, folket och även sederna förändrats på dessa 30 år som gått sedan jag sist vandrade omkring i nedan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:25

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

denna marken, då döm om min förvåning när jag i nattens stillhet hör det sedan barndomen i mitt öra inpreglade ljudet av ett långt utdraget, Ooola nådde mitt öra, nu som förr tycktes det komma från sjön. Jag hade med flit valt min lägerplats så nära sjön jag för den omgivande sura marken kunde. Då ljudet nådde oss lyfte Fidell på huvudet där han låg framför elden, jag tog bössan i handen gav Fidell tecken att endast följa mig i hälarne, samt banade mig väg till sjökanten. Is låg överallt på den lilla gölen fastän den var trasig och dålig vid kanterna, kommen på 3 a 4 stegs avstånd från sjön upprepades ljudet ännu en gång. Gölen var ej större än att jag med lätt mak kunde kasta en sten tvärs över, men jag kunde ingenting se ty luften var mörk och isen är vid den tiden också grå. Jag stod och ansträngde ögonen så mycket möjligt var för att kunna upptäcka om något rörde sig någonstans men intet förnams allt var tyst då omigen hördes samma hemska ljud, som jag tyckte precis några alnar framför där jag var. Besluten att om det var något levande väsen skrämma det så att jag fick se om det flög eller

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

sprang, spände jag hanen och fyrade av skottet utåt isen men ingenting hördes. När jag stått en stund gick jag tillbaka till elden, lade på nytt med ved och lade nytt skott i bössan och väntade att få höra mera. Därav blev dock intet, ljuset upprepades ej, visserligen somnade jag, men om det upprepats, hade det så pass ljus i buken att jag säkert vaknat. Dagen efter gick jag hem och säger som far sa, att detta är något som jag ej kan förklara. Nu känner jag själv till både djurens och fåglarnas läten, som finns i våra skogar och sjöar och kan av blotta ljuset av vingslagen säga, utan att se dem, vad det är för djur men detta går likväl över mitt förstånd. Under hemvägen tänkte jag mycket på vad far hade sagt mig som liten att Annikas Ola var den första som hört detta ljus och på samma gång påstod att sådana ljus ej hörts från gölen förut. Jag beslöt att utfråga far om Olas historia, så mycket han därav kunde berätta följer här nedan, men mycket fick jag inte veta ty som far då var över 70 år sade han själv att hans minne var inte precis så säkert så att han kunde berätta annat än några alldagliga historier om honom. Olas dödsår kunde han ej uppgiva.

ACC. N:o M. 8481:27.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Då far min blev så gammal att han kunde börja skjuta vilt i marken var han ej mer än 9 år. Då han hållit på ett par år var han så försigkommen att han kunde reda sig med det ganska bra och sökte då att få vara med äldre och erfarnare skyttar. Farfar var väl också skytt, men nyttjade det ej som yrke utan endast en 14 dar om våren då tjädern lekte och likaså ett par veckor om hösten då kycklingarna av orre och tjäder voro flygfärdiga. Far däremot ville dagligen ströva omkring i skogarna och måste därför söka annat sällskap, bland skyttar som då fått ryckte om sig att vara särdeles träffsäkra och hade god tur med sig var särskilt Annikas Ola. Han påstods kunna "signa" såväl harar som fåglar så att ingen annan kunde skjuta dem. Ett par gånger hade hänt att sådana "signade" tjädrar blivit skjutna med kulor stöpta av arvasilver, sådana kulor ägde nämligen förmågan att bita på ett slags trolldom, men då tjädrarna efter dylika skott fallit till marken och skulle tagas upp befanns fågeln bestå endast av 2 trästickor hopbundna i ett kryss, brända i båda ändar samt omslagna med en dåtida lykt-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:28.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Åserum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Åserum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-pinne. Skämma bössor så att de ej kunde skjuta med dem, kunde han också och en gång då P. Arvidsson i Elmsta skämt Ola s bös- sa gjorda Ola så att P.A. höll på att stryka med på kuppen, förloppet var följande.

P.A. var en av dātida storbönder men arbetade numera ej själv med jordbruket, detta fick sonen S. samt drängarna sköta om. Han ordnade väl arbetet så att gården sköttes mönstergiltt efter den tidens sed av dem, men själv sysselsatte han sig om sommaren med fiske i den stora strax vid gården belägna på den tiden fiskrika Elmtasjön. Höst och vår samt även om vintern då det ej var mera snö än han gittade gå, jagade han. En gång ha- de han av Ola lärt sig hur det gick till att skämma bössor, alldenstund nu Ola bodde ej så långt från hans ägor klämde han alltemellanåt en hare eller tjäder där och detta förtröt P. ty han ville ha jakttur å sina ägor själv. Så en gång han hörde Ola skjuta en tjäder en kväll bloss, skämde han bössan för honom så att Ola sköt ett par skott bom senare på kvällen och förstod då hur det var fatt samt begrep att just P. gjort detta

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 8481 : 29

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

förtö han hade ju själv lärt honom det och ingen annan fanns i orterna som kunde sådant. Dagen efter gick Ola till gården skaffade sig en del jäst samt lite surdeg, blandade ihop detta läste en viss bön vari märkvärdigt nog Treenigheten åkallades, fyllde bössipan med blandningen satte en kork i mynningen och en dito i fånghålet så att det ej skulle rinna ut, hängde upp den över kakelugnen samt eldade varmt så att blandningen började jäsa. Följderna härav fick P.A. erfara ty svåra magplågor inställt sig och förstopning på samma gång. Så länge jästen ej kunde komma ur bössipan hade P. ej heller någon öppning. Barnmorskan tillkallades och satte på lavemang men utan verkan, fanns således ingen annan utväg än låta drängen spänna för en häst och skjutsa P. uppåt skogen där Ola bodde. Körväg fanns inte ända fram utan drängen fick gå efter Ola och be honom gå till P. Detta gjorde han, men drängen fick inte närvara under det samtal som P. och Ola hade. Såsnart Ola gick, körde drängen tillbaka och en stund efter hemkomsten fick P. förlossning samt kryade sig till igen, detta var tredje

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 8481:30.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Åsarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Åsarum

dagen han varit illamående. - På den tiden idkades husbehovsbränning i nästan varje gård så även hos P.A. Några år förrän nu omtalade händelse passerade var under några vintrar Ola anställd såsom brännmästare. En smålänning hade förut havt platsen men ej gjort sig omtyckt. Den hösten som Ola tillträdde platsen kom även smålänningen tillbaka i den tro att överta bränneriet fortfarande. Avverkningen hade då pågått ett par veckor. Då smålänningen ansåg att han blev utan plats blev han arg och gav sig tusan på att han skulle för trolla mäskan så att intet brännvin kunde produceras ty även han var trollkunnig. En sats kom han åt att göra suffens med men Ola hjälpte det så att någon förlust uppstod icke (detta är i förbigående sagt lätt att åstadkomma för vem som hälst medelst ett enkelt medel som lägges i mäskkaren och förhindrar järsningen då heller intet brännvin kan åstadkommas). Smålänningen vistades i en av granngårdarna, där var då 4 stora gårdar i en klunga å E - a hemmen. Ola sände bud till honom att han skulle låta bli att göra mera förtret om han ville komma helbrägda hem igen. Smålänningen brydde sig inte om

ACC. N:o M. 8481:3).

Landskap: Blekinge
Härad: Bråkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

varningen, utan en natt då Ola ej var för tillfället nere i bränneriet gick han dit, lyfte av locket till pannan, skar sig i handen så att något blod kom i pannan under det han läste en viss besvärjelseformel läde på locket igen samt lät laken rinnna. I samma ögonblick började näsan häftigt blöda på Ola uppå kammaren där han var, han förstod genast att fan var i spelet sprang ner, vräkte elden från pannan och stoppade röret, tog sig sen om näsan och läste en annan bön så att blödningen stoppade. När han kom ner var smålänningen försvunnen men Ola var nog på det klara med att ingen annan än han ställt blodstörtning på honom. Nu var Ola arg med besked och svor dyrt hämnas. Dagen efter då det blivit ljust gick han ner till en källa som ligger i gårdet tätt vid sjön, bland löven på bottnen lyckades han finna en groda, tog den med sig upp band om båda bakbenen med ett snöre och drog åt hårt så att känslen i benen dog bort läste så en viss bön varpå han läde grodan i en liten korg och gick åter till sina sysslor i bränneriet. Smålänningen satt samtidigt hos grannbonden O.J. och skroderade, bäst som det var började benen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:32.

Landskap: Blekinge
Härad: Bråkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på honom att domna bort och dragas ihop, han försökte resa på sig men ägde ej förmåga att röra benen ett dugg utan måste ha hjälp till en säng där han försökte lägga sig men kunde ej lyfta upp benen utan tillhjälp. Nu begrep han att han träffat sin överman och bad O.J. gå till Ola och bedja honom om förskoning. Detta vägrade Ola, skjutsa hem honom till Småland så skall jag tänka på det men jag gör honom inte bra sålänge han vistas här i byn sa Ola. Han transporterades emellertid till Småland, var efter hans öden äro obekanta. Genom dylika bravader förskaffade snart nog Annikas Ola sig namn såsom en äkta trollkarl som det var bäst att hålla sig till väns med och ombads även att vid kritiska tillfällen visa sin förmåga. Sålunda hände sig sig en gång att en person blivit borta med en get utan att kunde på något sätt få nys om vart den tagit vägen. Folk var på den tiden just inte så noga om mitt och ditt och personen, Sven hette han, antog säkert att någon stulit geten men vem som gjort det var inte gott att veta. En söndag gick han till

ACC. N:o M. 8481:33.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Åsarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Åsarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Annikas Ola och bad honom ta reda på det. Ola tog en gammal brädlapp där låg på gården lade vänstra handen med utspärrade fingrar på brädan samt ritade en kritbit en figur av handen upp efter handleden, fästade så brädlappen på stugugaveln med en spik, gick in och laddade sin bössa samt ställde sig på något avstånd från stugugaveln siktade på den figur han ritat och fyrade av, mitt i den ritade handen syntes nu märken efter nio hagel. Se så, sa Ola ge nu akt på folket i orterna så får du snart veta vem som stulit geten för den får ont i vänstra handen, det brister nio hål i handen och dem läker han inte och ingen doktor heller förrän jag vill. Ett par månader här efter kom Sven till Ola på nytt och berättade att nu hade han fått betalt för geten " och jag fick skällan tillbaka med " sa han. Svens närmaste granne hade tagit den, han hade länge gått med en sårig hand och plågats innan Sven sa till honpm: "den har tat min get" och blir heller bra förrän du har betalt den. Han nekade först men ett par veckor därefter kom han både med pengar och skällan. Nu tog Ola och tvättade bort fi-

ACC. NR M. 8481:34.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-guren han ritat, läste en bön och snart började tjuvens hand att läkas. Under tidens lopp hade Ola gift sig. Hustrun fick en pojk men levde inte många år härefter. Ola var ingen dålig ar- betare men på grund av hans många trolldomskonster drog folk sig för att använda honom. På den tiden var ingen brist på ar- betsfolk, sålunda kom det sig att han nästan hela året runt fick livnära sig med jakt och fiske och detta gav åtminstone inte för vanliga människor tillräckligt året runt utan att även bidraga med annan arbetsförtjänst. Att Ola om han varit en vanlig människa måst lida brist ansågs för säkert men den som var så hemmastad i trollkonsten som han så att han kunde ha ville- bråd att komma till sig när han önskade gick det nog ändå ingen nöd åt, så talades och troddes. Det vissa är, att han klagade aldrig, tiggde ej och då han någongång gick till Hokadal att köpa sin snus eller ett halvstop brännvin betalte han alltid men hade han många gånger nyss fått pengarne av fan ty en kär- ring som bodde nära vid vägen och bakte bröd och sålde sade själv

ACC. NR M. 8481:35.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bråkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att hans pengar rakt brändes i händerna.

Vad blev det av Olas son frågade jag. Han vistades hemma tills gubben dog och var då några och tjugo år, var sällan borta och arbetade något, utan gubben och han gingo som tomtar i marken och vid sjöarna, långt och besvärligt var det att komma dit där de bodde nästan i fjärdingsväg var endast en besvärlig gångstig där man fick hoppa på stenar och trädrötter över kärr och ränn rännilar för att komma fram. Någon gång besöktes gubben av dom ville anlita honom, men det gick veckor kanske många gånger månader mellan varje sådant besök och andra män niskor gingo aldrig dit. Sina flesta besök fingo de nog av mig ty gubben var just ingen dålig skytt samt var mycket väl lokaliseras över allt i markerna. När jag var en 12 - 15 år kunde man följa markerna ända från Långasjönäs till Belganet utan att behöva kliva över någon gärdesgård såvida man inte tog vägen genom inägorna, därför behövde man vara god känna om man ville råka fram och tillbaka, sådan var gubben utmärkt.

En gång kom Ola från Hokadal och gick genom E-a ägor

ACC. N:o M.

8481:36.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var folket sysselsatt med att hösta löv i vången samt satt just som gubben kom och spisade " merafton ". Bonden S. Persson som några gånger i sin ungdom varit i Olas sällskap och visste att han sköt bra ropade honom an, bad honom slå sig ner taga sig lite mat och en sup samt började språka om gamla jaktäventyr. Kan ni skjuta något ännu Ola, frågade han. Å jag ser så dåligt nu sa Ola men nog tror mig till att skjuta ihjäl en hare ännu en gång. Jag skall gå ner och spänta alen där nere sa S. ta sen min bössa och skjut träff med den. Sven gick åstad och späntade alen på den sidan som vette från Ola gick sen tillbaka och lämnade Ola bössan samt bad honom skjuta. Jag vill själv ladda sa Ola då han lagt ner krutet hällde han ut nio hagel, bad Sven räkna dem och lade dem sedan i bössan, satte på knallhat. Siktade och sköt och då Sven kom ner till alen satt mycket riktigt nio hagel i spänningen på motsatta sidan av trädet.

En vår var Ola tillsammans med S.P-n Elmta ute att skjuta tjäder på lek. Det var skärtorsdagsmorgon, skyttarne voro i marken långt före dager och i väntan på att det skulle bli så

ACC. NR M. 8481:37

Landskap: Elekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ljust att de kunde se att skjuta hade de slagit sig ned under en gran som stod vid en glänta i skogen där tjädrarne brukade leka. Bäst de lågo, hördes i luften ett vinande ljud och på samma gång ett snattrande ljud som om ett tjog skator skrattat. S. stötte Ola i sidan och sade hör du, vad fan är detta. Ola sa ingenting men sprang ut på öppna fältet höjde bössan i luften och fyrade av, strax därpå hördes litet ifrån dem ett klingande ljud som om några järnbitar fallit i marken och skrattet i luften tystnade. Skyttarna stannade kvar till dager, sköto några tjädrar samt började sedan leta å den plats där det skringlande ljudet hörts. Efter något sökande fann de en nyckelknippa på en halv tjog nycklar, dessa tog S. Persson i fickan samt sade: " Jag har aldrig trott på några Blåkullakärringar men nu ser det ut som de ändå skulle finnas till ty vem fan hade väl annars kunnat farit i luften och havt några nycklar att tappa. Du råkade nog en av kärringarna i ändan med ditt skott ". Ja sa Ola, jag hade laddat så att jag visste att det skulle bita på själva fan. Några dagar härefter kom bud till

ACC. N:o M. 8481:38.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bråkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

smeden Nils Pålsson i Askaramåla att komma till S - s gård och dyrka upp deras skåp och visthusbodar emedan de förstört nycklarna till desamma. Moran därstädes, Märna, var sängliggande och låg i flera veckor, hon föregav att hon fallit kull och slagit sig i låret men då S. Persson fick spörja förhållandet var han på det klara med, att det var Märna som både råkat ut för Olas skott och på samma gång mistat sina nycklar. S. Persson som här omtalas hade sålt sin fädernegård och bodde numera i södra delen av församlingen, ett par dagar efter att jag hört denna berättelse gick jag till honom och frågade honom om han hade varit med på något sådant äventyr. " ~~J~~akom in skall du få se ", sa han. I sin skrivpulpel tog han fram en knippa nycklar sammanhållna av en ålskinnsrem. Det var en tio, elva stycken alla grovt och klumpigt gjorda för hand såsom allt dåtida smide. Jag frågade honom om händelsen passerat sasom jag hört den och han berättade den på samma sätt samt tillade: " Nu är kärringen död för längesen och jag skall en gång då jag kommer till Hellaryds kyrkogård där hon är begraven lägga

ACC. NR M. 8481:39.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

ner dem i jorden, ty det kan hända att det är ingen tur med att behålla dem. Huruvida detta skett eller om de ännu finns i sonens ägor, ty S. själv är död för längesen, kan jag inte säga.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:40.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år: 1860 *i:* Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En besvärlig levnad full av vedermödor och försakelser hade Annikas Ola levat och hans slut blev också tragiskt. Han låg länge sjuk i sin undangömda koja plågad av värk och vedermödor samt var nästan blind så att då sonen var ute och gick, kunde han knappt reda sig själv så mycket att han kunde hämta sig en dryck vatten. Mat var det nog också smått om många gånger ehuru pojken fiskade och jagade rätt bra. Sista vintern som gubben levde var ganska sträng så atta Ola fick även frysa mycket. Skogen växte nog in på stugan, men han såg så dåligt att han kunde inte själv gå ut efter någon ved utan fanns det någon kvar om morgonen då pojken gick ut, fick han nöja sig med den i annat fall fick han frysa. Någon annan eldstad än öppen spis fanns där inte och en sådan fordrar rätt mycket underhåll för dygnet om det skall känna någon värme i rummet. Många år efter gubbens död kom jag i sällskap med far min på jakt åt det hålet och då visade far min hans stuga den var då nästan nerfallen. Kvarlevor efter en av tjocka timmerstockar hopfogad säng med 2 trinda granåsar till framsida. En så kallad kakelungsbänk av

ACC. N:o M. 8481:41.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en alnsbred å båda sidor huggen fur vilande på en enstötta samt ett sätte av en likadan 15 a 16 tums bredd och 4 tum tjock och över 4 fot långt bräde med 4 grova enstötter till ben samt ett bord som någon gång förfärdigats av en snickare fast det nu var av mask sönderfrätt och omkullfallit utgjorde möblemanget en gammal rostig järngryta rymmende nog en 5 kanner samt en sönderfallen träspann var husgerådet och hade under gubbens senare tid nog ej utgjort mera ty auktion hölls nog efter gubbens död inte i denna avlägsna trakt och jag tror knappt, att någon vågat att hos sig hysa någon sak som varit i gubbens ägor på grund av de många trolldomshistorier som berättades om honom.

Som sagt, våren kom och med ljumma vindar och tjäderlek. Gubben Ola blev vid vårens ankomst ännu sjukare än han varit under vintern och låg och som man säger, drogs med döden för varje dag. En rätt stor gran växte i stättan några famnar från stugan här satt i toppen under en veckas tid en tjäder och lekte varje morgon högre och ivrigare än man fick se andra dylika göra. Varje morgon var pojken ute och sköt ett skott på den

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:o M. 8481:42.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

men det brydde tjädern sig inte om utan vände bara den andra sidan till samt fortsätta att leka lika bra som förut. När pojken kom in i stugan efter varje skott låg Ola och vred och vände sig i de värsta plågor. Då detta pågått en 4 a 5 dagar sa Ola till pojken: " du kan inte skjuta, låna mig bössan så skall jag ladda den till dig så det kan bli slut på detta här en gång." Pojken lämnade honom bössan och skjutmaterialet, gick nu ut mens jag laddar sa Ola, han lydde men kom igen på gubbens tillrop, gubben lämnade honom bössan och sa, gack nu ut och skjut så leker inte tjädern mera och jag får frid jag med. Pojken gick ut på gården, sköt på tjädern i grantoppen och märkvärdigt nog, tjädern trillade i backen. Ännu underligare var det då pojken skulle taga upp den. Den bestod endast av 2 st. brända trästicker och en lykthinna. Förvånad gick han för att omtala resultatet för gubben, men han fick tala för döva öron ty gubben var om inte precis kall om näsan så åtminstone gången till en annan värld där de ej vidare meddela sig med krypen här på jorden. Begravningen fick det ju bli men maken till upptåg har aldrig

ACC. N:o M. 8481:43.

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår:

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

någon sett. På den tiden var skogsmark från Askaremåla ända till landsvägen vid Hokadal och under hela vägen var tjädrar, orrar, skator, kråkor och alla andra sorters fåglar följaktiga så att maken till likfölje har ingen i våra trakter haft vad någon vet berätta. Då jag hört far berätta till slut, kunde jag ej underlåta att fråga. Vad är Er egen meningom Ola, såg Ni honom vara i besittning av mera kunskap än folket i allmänhet så att han därav kunde begagna sig att slå blå dunster i ögonen på folk, eller gjorde han under Er samvaro någon gång antydan om att han var i förbund med mörkrets makter. Jag skall berätta min erfarenhet för dig, döm sedan själv om du kan, jag kan inte, sa far.

Min första bekantskap gjorde jag med gubben Ola vid 12 års ålder. Det var fattigt hemma och jag såsom äldsta pojke fick tidigt börja hjälpa till med vad jag kunde. Jag hade sett Ola några gånger fram i Elmsta och han såg inte farlig ut. Visst sågs han vara i förbund med fan, men han var också omtalad såsom en den där alltid hade tur på jakt och fiske, och jag re-

ACC. N:o M. 8481 : 44.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Åsarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Åsarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

- sonerade som så, får jag fisk eller vilt så får jag äta mig mätt och kan få något hem också och är jag mätt så krusar jag inte mycket varken för fan eller hans anhang. Värst var att leta mig dit där han bodde. Du såg hur långt och besvärligt det var när vi tillsammans besökte stället och för en 40 år förut må du tro att skogen och marken såg ut på ett annat vis. Vår första sammanvaro var påfiske och däri visade Ola sig som en riktig överdängare. Men det var heller ingen konst på den tiden hade bönderna ej lärt sig att odla mossar och kärr, där- för besökte fisken alltid sina gamla lekställen, gott om fisk fanns det också det var då tjogvis småsjöar som aldrig någon människa fiskat uti och där fanns fullt av gäddor och abborrar som var villiga nog till att ta, ty småfisken tog de så fort han blev född (ursäkta fars uttryck) men därtill att fånga fisk förstås, behövdes väl ingen trollkonst, men hur gubben kommit på den idén att görá krokarna vinda och därmed mera lättfångade, det var en sak, som också användes att svärta ner honom, ty alltid vid något tillfälle fick någon syn på

ACC. NR M. 8481:45

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hans fiskredskap och då sa de alltid, ja han är i förbund med
fan och därfor får han allt sitt annorlunda än andra människor.
Jag lärde av gubben att göra såväl ståndkrok som metkrok och
fann snart att den metoden att ha dem sneda, fångade fisken
bra mycket bättre än våra vanliga grova rättframkrokar vi
av gammalt lärt oss att göra. Du skall veta att på den tiden
fick vi göra i hemmen allting själva, vi kunde då inte som nu
gå i en butik och köpa allt vad vi behövde. Hans trollkonst
med fisket lämnar vi således åsido. Vad hans skjutskicklighet
beträffar, så på en fågel som satt stilla eller en hare som
kom i sakta lunk, mindes jag aldrig att han sköt bom. Men då
jag några år därefter lärt mig att skjuta fåglar i flykten,
uttalade han själv sin förväning däröver och sa själv att det
var honom omöjligt att göra. Det var inte heller så gott för
honom ty han hade aldrig annat än flintlåsbössa och jag inte
heller de första åren men så snart jag proberat och fått ett
knallhattsgevär, var det dock långt överlägset. Han betraktade
min bössa många gånger och fann själv att de voro bättre, men

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 8481:46.

Landskap: Blekinge
Härad: Bräkne
Socken: Asarum
Uppteckningsår: 1860

Upptecknat av: August Holmberg
Adress: Svängsta.
Berättat av:
Född år 1860 i Björnamåla, Asarum.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sa också, nog tusan kunde jag väl skaffa mig en sådan bössa men var skulle jag få knallhattar ifrån, jag har inte varit i stan på 20 år och kommer där heller aldrig. Jag nöjer mig med det jag har, och vilt räcker nog till i min tid, men du Håken sa han till mig, är snart min mästare i att skjuta, du kan gärna låta mig ha det som finns ikring min stuga för egen räkning, jag behöver det gärna.

Kunde han skriva eller räkna, frågade jag. Nej, sa far, vissst kunde han räkna 48 skilling till riksdalern, men jag tror ej att det var mera heller. Jag kan med desto större säkerhet säga detta därför att jag själv lärde mig att skriva på ett egendomligt sätt. S. Persson i Elmta och jag var ute på jakt en gång, jag var då en 18 eller 19 år gammal, vi hade satt upp bulvaner och låg i skjuhytten och väntade på att orrarne skulle komma, så sa jag, du Sven lär mig att skriva är du snäll det är då en nyttig sak. Han skrev upp ett a,b,c till mig på ett gult papper, som jag fick i lomman, jag fick sedan själv öva mig på det sätt att jag med rödkrita, som vi använde då vi

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 8481:47.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 *i Björnemåla, Asarum*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

märkte bjälkar vi huggit i marken, skrev på bräder, väggar och
avflådda björknävrar till dess jag kunde bokstäverna, sen fick
jag sätta ihop mina meningar, som jag tänkte dem och märkvär-
digt nog, har de folk jag havt att göra med sagt, att jag skri-
ver precis som saken hänt. Jag gick till Annikas Ola långt
sen jag blev så gammal, som jag lärde mig skriva och fastän
han varit min läromästare till en början, blev jag hans till
slut. Många gånger då jag kom till honom och han ej strax var
färdig att följa med, kunde jag skriva långa radaraer på hans
stuguvägg för att öva mig i skrivkonsten. Han betraktade mina
försök att framställa bokstäver med förundran och sa många
gånger till mig " Håken lille befatta dig inte med att skriva,
ty det bringar dig till slut i fängelset ". Således kan jag
förmoda, att han själv saknade kännedom om skrivkonsten. Allt
detta är gott och väl och kastar ingen skugga över Ola. Men
Ni, som mer än någon annan var tillsammans med honom, ansåg
Ni honom för att kunna trolla? Till en början nalkades även
jag honom med frukten och hade inte magens krav på mat och tank-

ACC. NR M. 8481:48.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år: 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

-en på hur jag lättast skulle få detta krav tillfredsställt varit drivfjädern, hede jag aldrig besökt honom. Jag vågade ej för mina föräldrar till en början säga vart jag styrde min kosa eller vilket sällskap jag hade likvälf att far min som härstammade från Snapphanesläktet, visst inte trodde på varken ,kort sagt, gott eller ont. Men ju mera jag var tillsammans med Ola och såg hur besvärligt han hade det samt hur många försakelser han fick underkasta sig, förszagades min tro på hans förmåga att trolla alltmera, till slut då min tro på troll och spöken farit sin kos, kunde jag fråga honom ibland hur han kunde klara sig med att tillfredsställa folks önskningar, då de sökte honom för åtskilligt . Härpå gav han aldrig några direkta svar men antydde dock att han som man säger kunde lite mer än annat folk. Det enda som förvånade mig var, att då han gick att köpa något, hade han alltid pengar därtill. Sina sista 30 år han levde, tjente han säkert inte 50 riksdaler med sitt arbete och visst kom det in då och då lite pengar av dem som anlitade honom i så kallade trolldomkonster, men det blev mindre och mindre även

ACC. N:o M. 8481:49.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bräkne

Adress: Svängsta

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år: 1860 i Björnamåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för detta och vad han fiskade och jagade använde han för sig själv och sålde aldrig något.

Men alla de historier Ni nu berättat om honom, antar Ni att de verkligen hänt?

Jag har ej personligen varit närvarande då någon av dessa händelser passerat och det man icke sett kan jag naturligtvis icke döma i, bryr mig heller inte om att bry min tanke med det jag ändå inte förstår, jag säger om detta som jag sagt förr, det ges i alla fall mycket såväl i naturen som i människors liv som vi ej kan förklara. Och jag tror att du nu varit med om åtskilligt i ditt liv och upplevat saker som du får stå undrande och spörjande inför utan att du dock kan förneka att de verkligen passerat.

Ja men för att komma till saken, anser Ni inte att det kan finnas ett slags sammanhang mellan skriket vid Rolandshav och Olas isolerade, folkskygga levnad satt i samband med hans tillgång på pengar?

Jag hör vart du har tankarna och skall säga dig att min

ACC. NR M. 8481:50.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bråkne

Adress: Svängsta

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnemåla, Asarum

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

åsikt för 50 år sen var densamma som din, utan att jag därför vågat påstå, att det var absolut säkert. Om vårarne ville han gärna att jag skulle gå med honom dit till markerna vid Rolands-hav, där var ju också gott om tjäder så det lönade sig att skjuta tjäder på lek där ehuruväl att hans andel på dessa färder var klen nog, annorstädes i markerna sköt han bra men där bommade han rätt mycket han försummade mesta tiden med att stirra på den lilla lugna vattenytan samt var så besynnerlig i sitt sätt och frånvarande i sina yttranden på denna plats, att han var sig inte lik. Han var annars mot mig ganska medelsam och fryntlig till lynnet, så snart han blivit van vid mig, mot andra personer som han ej var tillsammans med så mycket var han däremot rätt fåordig och hans sätt var i det hela skyggt och misstänksamt. Jag trodde då och tror ännu att han i alla fall visste mer om Rolands slut än han ville vidgå men om Roland verkligen blivit mördad och sänkt i gölen, så tror jag ändå inte honom om att ensam gjort det ty så länge som gölen låg från alla stora vägar hade det varit Ola omöjligt att på så

ACC. N:o M. 8481 : 57.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: August Holmberg

Härad: Bråkne

Adress: Svängsta.

Socken: Asarum

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år 1860 i Björnamåla, Asarum

obanad mark släpat dit honom såvida han ej använt flera dagar
därtill, ty hans kroppstyrka var det inte mycket med.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV